

M O G E N S M O E

Miljøret
- Miljø
beskyttelse

gad
o

© C. E. C. Gad: Forlag og forfatteren 1992

© udgave 1994

Om lag ved Axel Surland

For og tryk ved AKA PRINT A/S, Århus

Mekanism, fotografisk eller anden gengivelse af denne bog er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Alle rettigheder forbeholdes.

ISBN 87 12 02744-8

Forord

Jeg har undervist mange steder i forskellige sider af miljøretten, men savnet en tidssvarende lærebog, særlig efter vedtagelsen af den nye miljølov fra 1991. Derfor har jeg skrevet denne bog.

Målgrupperne er alle dem, som har behov for at vide noget om miljøretten: advokater, miljømedarbejdere, studenter og mange andre. Undervejs er et udkast afprøvet på udvalgte personer fra målgrupperne. Jeg er meget taknemmelig for de bemærkninger, jeg har modtaget fra advokaterne Birgitte Refn Wenzel, Poul Heidmann, Jørgen B. Jepsen, Kurt Bardeleben, statsadvokat Ole Stigel og miljømedarbejderne Ella Maria Bisschop-Larsen, Gudmund Nielsen, Lisbet Emmery, Sten Rønhave og Jan Riemer samt miljøretsholdet på Københavns Universitet i forårssemestret 1992. De har alle bidraget til at gøre bogen lettere tilgængelig og rigtigere.

Under hele arbejdet, både før og efter det første udkast, har jeg modtaget mange nyttige oplysninger fra dygtige medarbejdere i Miljøstyrelsen og Planstyrelsen. Det har bidraget til en sammenhængende fremstilling og til, at mange unøjagtigheder er undgået.

Det er dog uundgåeligt, at der i en bog, som spænder over så stort et regelværk fortsat kan være unøjagtigheder. Jeg tager derfor fortsat med åbent sind mod forslag til forbedringer.

Kort sagt: Bogens fortrin og mangler er mit personlige ansvar.

Humblebæk, juni 1992

Mogens Moe

2. udgave er ajourført til 1. juli 1994. Kap. 6 er revideret, og kap. 11 er udvidet væsentligt med nyere praksis.

Humblebæk, juli 1994

Mogens Moe

Indholdsfortegnelse

Forkortelser	17
1. Ideen med bogen og dens opbygning	19
1.1. Ideen med bogen	19
1.2. Bogens opbygning	20
1.3. Grundlaget for bogen	21
FØRSTE DEL · MILJØKRAV	
2. Miljøkrav til industri o.lign.	
Afsnit I. Fælles regler	25
2.1. Problemer og strategier	25
2.1.1. Mbl. 73 – en industrimiljølov	25
2.1.2. Strategi i bekæmpelsen af forureningen	26
2.1.3. Fra fortynding over rensning til renere teknologi ..	29
2.1.4. Fra naboklager til globale miljøproblemer	30
2.1.5. Danmark, EF og Verden	31
2.1.6. Mbl. 91 – kontinuitet	32
2.2. Inddeling af virksomheder	32
2.2.1. Ny listevirksomhed	33
2.2.2. Eksisterende listevirksomhed	35
2.2.3. Virksomhed reguleret af branchebekendtgørelse eller anlægsbekendtgørelse	36
2.2.4. § 42-virksomhed	37
2.3. Miljøkrav	37
2.3.1. Lokalisering	39
2.3.2. Spildevand	40
2.3.3. Luft	42
2.3.4. Støj	44
2.3.5. Risiko	44
2.3.6. Olie- og kemikalieaffald	45
2.3.7. Industriaffald	48
2.3.8. Egenkontrol	49
2.4. Yderligere miljøkrav	50
2.4.1. 8 års beskyttelse – med meget få undtagelser	50
2.4.2. Vilårsrevision efter 8 år	52
2.4.3. Spildevandstilladelser	52
2.4.4. Ændring til fordel for virksomheden	52

Afsnit II Særlige grupper af forurenere	53	3.5.3. Vedligeholdelse. Regulativer	80
2.5. Renseanlæg, forbrændingsanlæg og lossepladser	53	3.5.4. Bræmmer	80
2.5.1. Kommunale renselanlæg	53	3.6. Pelsdyrfarme	81
2.5.2. Affaldsforbrændingsanlæg	54	3.7. Akvakultur	81
2.5.3. Lossepladser	55	3.7.1. Ferskvandsdambrug	82
2.6. Kraftværker	56	3.7.2. Saltvandsdambrug	83
2.7. Genteknologi	58	3.7.3. Havbrug	83
2.8. Biler og anden landtransport	59	4. Miljøkrav til forbrugerne	85
2.8.1. Luftforurening	59	4.1. Affald og genanvendelse	85
2.8.2. Støj	60	4.1.1. Almindeligt affald og kemikalieaffald	85
2.9. Fly og lufthavne	61	4.1.2. Genanvendelse	86
2.10. Forurening fra skibe mv. Havmiljøloven	61	4.1.3. Flasker	86
Afsnit III. Miljøkrav uden adressat	63	4.1.4. Batterier	87
2.11. Krav til miljøtilstanden	63	4.2. Drikkevand	87
2.11.1. Krav til overfladevands kvalitet	63	4.2.1. Vandforsyningslovens grundregler, §§ 18-20	88
2.11.2. Luft	65	4.2.2. Krav til drikkevand	88
3. Miljøkrav til landbrug o.lign.	71	4.2.3. Tvangsmæssig tilslutning til vandværk	89
3.1. Problemer og strategier	71	4.3. Spildevand	89
3.1.1. Før 1984: Flueplager	71	4.3.1. Nedsivning. Samletank	90
3.1.2. NPO-redegørelse og -beslutning 1984-85	71	4.3.2. Direkte udledning	90
3.1.3. Iltsvindsepisode 1986 og vandmiljøplan 1987	72	4.3.3. Tvangsmæssig kloakering	90
3.1.4. Bæredygtigt landbrug 1991	73	4.4. Nedgravede olietanke	91
3.1.5. Danmark, EF og Verden	74	4.5. Rottebekæmpelse	91
3.2. Generelle krav efter husdyrgødningsbekendtgørelsen mv. .	75	4.6. Dyrehold, brændeovne, naboret	91
3.2.1. Opbevaringskapacitet	75	4.6.1. Dyrehold	91
3.2.2. Tætte stalde og møddinger	76	4.6.2. Brændeovne	92
3.2.3. Harmonikravet	76	4.6.3. Naboret	92
3.2.4. Udbringningskrav	76	5. Farlige kemikalier	95
3.2.5. Afstandskrav	77	5.1. Problemer og strategier	95
3.2.6. Grønne marker	77	5.1.1. Gammel giftlovgivning	95
3.2.7. Gødningsplaner og gødningsregnskab	77	5.1.2. Danmark, EF og OECD	96
3.3. Individuelle krav ved godkendelse eller påbud	78	5.1.3. Fra vugge til grav	96
3.4. Andre generelle krav til landbrug	78	5.1.4. „Efterslæbet" af gamle stoffer	97
3.4.1. Mbl. § 27	78	5.2. Omgang med farlige kemikalier	98
3.4.2. Forbud mod halmafbrænding	78	5.3. Nye kemiske stoffer	99
3.4.3. Slambekendtgørelsen	78	5.4. Bekæmpelsesmidler	100
3.5. Vandløbslov og okkerlov	79	5.4.1. Godkendelse og revurdering af bekæmpelsesmidler	100
3.5.1. Dræningsretten. Okkerloven	79	5.4.2. EF-systemet for plantebeskyttelsesmidler	102
3.5.2. Regulering og rørlægning. Restaurering	79		

5.1.3	Reduktion i brugen af plantebeskyttelsesmidler ..	102
5.1.4	Træbeskyttelsesmidler m.v.	103
5.5	Industrikemikalier mv.	103
5.5.1	Anvendelsesbegrænsninger af hensyn til menneskers sundhed	104
5.5.2	Anvendelsesbegrænsninger og forbud af hensyn til miljøet	104
5.5.3	Konkrete indgreb	106
5.5.4	Vildledning	106

ANDEN DEL - BESLUTNINGSPROCESSER

6	EF og det internationale samfund	111
6.1	Faserne i traktatgrundlaget	111
6.1.1	Første fase: 1972-1987	112
6.1.2	Anden fase: 1987-1993	112
6.1.3	Tredie fase: Efter Maastricht	113
6.2	Hovedlinier i indholdet	114
6.3	Fælles elementer i retsakterne	117
6.3.1	Miljøgarantien	117
6.3.2	Sikkerhedsklausul	117
6.3.3	Komitéprocedure	118
6.3.4	Fortolkning af EF-retsakter	118
6.4	Implementering	119
6.4.1	Retlig implementering	119
6.4.2	Fysisk implementering	120
6.4.3	Miljøagenturet	121
6.5	EF som ramme for danske beslutninger på miljøområdet	122
6.5.1	Processen	122
6.5.2	Indholdet af dansk miljøret	123
6.5.3	EF-retten i den konkrete danske sag	123
6.6	Andre internationale forpligtelser på miljøområdet	125
6.7	Danske miljøstøtteordninger	126
7	Nationale myndigheder	129
7.1	Folketinget	129
7.2	Miljøministeriet og dets styrelser	131
7.2.1	Minister og departement	131
7.2.2	Miljøstyrelsen	132
7.3	Miljøklagenævnet	133

7.3.1	Nævnets opgaver	134
7.3.2	Nævnets sammensætning	135
7.4	Andre ministerier	135
7.4.1	Landbrugsministeriet	136
7.4.2	Energiministeriet	136
7.4.3	Trafikministeriet	136
7.4.4	Arbejdsministeriet/Arbejdstilsynet	137
8	Lokale myndigheder	139
8.1	Amterne	140
8.1.1	Politisk niveau	140
8.1.2	Forvaltning	140
8.1.3	Hovedopgaver	141
8.2	Kommunerne	141
8.2.1	Politisk niveau	141
8.2.2	Forvaltning	142
8.2.3	Københavns kommune	142
8.2.4	Myndighedsopgaver	142
8.2.5	Driftsopgaver	143
9	Særtræk ved sagsbehandling	145
9.1	Afgørelser er knyttet til virksomheden på stedet	145
9.1.1	Overdragelsessituationer	145
9.1.2	Ejer/lejer-situationer	145
9.2	Kompetenceforskydning efter mbl. kap. 5 og 9	146
9.3	Kontradiktion	147
9.4	Klageret. Opsættende virkning	148
9.4.1	Naboers klageret	148
9.4.2	Foreningers klageret	149
9.4.3	Underretning	150
9.4.4	Opsættende virkning	150
9.4.5	Afskæring af klage	151
9.4.6	Søgsmålsfrist	152
9.4.7	Speciallovene	152
9.5	Aftaler	152
9.5.1	Politiske aftaler	152
9.5.2	Formaliserede aftaler	154
10	Fra reglerne til den fysiske verden	157
10.1	Regelstyringens dimensioner	157

10.1	Hvad skal til for at regelstyring virker?	158
10.2	10.2.1. Lovtidendemodellen	158
	10.2.2. Målsætning	158
	10.2.3. Kommunikation	159
	10.2.4. Motivation og løbende virkemidler	159
	10.2.5. Opfølgning	160
10.3	Eksempler på relativ succes ved regelstyring	160
	10.3.1. Kommunal vandrensning	161
	10.3.2. Industriens udledninger	161
	10.3.3. Kraftværkernes luftforurening	163
	10.3.4. Ozonlagnedbrydende stoffer	163
	10.3.5. Olie- og kemikalieaffald	163
10.4	Eksempler på relativ fiasko	164
	10.4.1. Landbruget	164
	10.4.2. Dambrug	165
	10.4.3. Sekundære regelsæt	166
10.5	Virkning af andre styringsmidler	167
	10.5.1. Planlægning	167
	10.5.2. Brugerbetaling og pant	168
	10.5.3. Miljøafgifter	168
	10.5.4. Tilskud	169
	10.5.5. Aftaler	169
10.6	Konklusion	170

TREDJE DEL · SÆRLIGE PROBLEMER

11.	Forurenet jord	175
11.1.	Problemer og strategier	175
	11.1.1. De gamle forureninger	175
	11.1.2. Nyere forureninger	175
	11.1.3. Konsekvenser og omfang af jordforureninger	176
	11.1.4. Udvikling	176
11.2.	Registrering og rådighedsbegrænsning	178
	11.2.1. Registrering	178
	11.2.2. Tinglysning	179
	11.2.3. Rådighedsbegrænsning	179
	11.2.4. Stop for byggearbejder	179
11.3.	Hvem skal betale for oprydning?	180
	11.3.1. Frivillig, privat oprydning	180
	11.3.2. Oliebranchens Miljøpulje	180
	11.3.3. Offentligt finansieret oprydning	181

	11.3.4. Påbudt privat oprydning	182
11.4.	Offentligt finansieret oprydning	182
	11.4.1. Den administrative organisation	182
	11.4.2. Gennemførelse af afværgeprojekt	183
	11.4.3. Gennemførelse af selvhjælp	183
11.5.	Tilbagesøgning hos forurenere m.fl.	184
	11.5.1. Lovens regler	184
	11.5.2. Objektivt ansvar?	185
	11.5.3. Culpa	187
	11.5.4. Forældelse	190
11.6.	Påbudt privat oprydning	190
	11.6.1. Undersøgelsespåbud efter mbl. § 72	191
	11.6.2. Oprydningspåbud efter olietankbekendtgørelsen ..	192
	11.6.3. Oprydningspåbud efter mbl. § 41 eller § 42	192
	11.6.4. Påbud efter mbl. § 19 eller § 24	194
	11.6.5. Lovliggørelsespåbud efter mbl. § 69	195
	11.6.6. Grundejeransvar?	195
	11.6.7. Succession. Ejers stilling ved lejers forurening ...	196
11.7.	Værditabsloven. Overtagelse	197
11.8.	Samlet vurdering	198
12.	Brugerbetaling og miljøafgifter	203
	12.1. Betaling for kommunal forsyningsvirksomhed	204
	12.1.1. Betaling for spildevand	205
	12.1.2. Betaling for drikkevand	206
	12.1.3. Betaling for renovation	207
	12.2. Diverse brugerbetaling	208
	12.2.1. Bekæmpelsesmidler	208
	12.2.2. Rottebekæmpelse	208
	12.2.3. Vandløbslov	208
	12.2.4. Genteknologiloven	208
	12.2.5. Godkendelse og tilsyn	208
	12.2.6. Bortskaffelsesgebyr	209
	12.3. Miljøafgifter	209
	12.3.1. Blyfri benzin og ultralet diesel	210
	12.3.2. Detailsalgspakninger, bæreposer og engangsservice	210
	12.3.3. Affaldsafgift	211
	12.3.4. CFC	211
	12.3.5. CO ₂	212
	12.3.6. Drikkevand og spildevand	212

13. Håndhævelse	215	13.7.2. Bevis: analyser og målinger	234
13.1. Problemer og strategier	215	13.7.3. Tilregnelser	234
13.1.1. De tidlige år under mbl. 73	215	13.7.4. Forældelse	235
13.1.2. Håndhævelsesbetænkning og -lov	216	13.8. Retspraksis II: Straffudmåling	236
13.1.3. Tilsynsbetænkning 1985	216	13.8.1. Udvikling	236
13.1.4. Håndhævelse internationalt	217	13.8.2. Bødestatistik	237
13.1.5. Mbl. 91	217	13.8.3. Industri: Formelle overtrædelser	237
13.2. Tilsynsmyndighedens særlige redskaber	218	13.8.4. Industri: Miljøskadelige overtrædelser	237
13.2.1. Adgang uden retskendelse	218	13.8.5. Kommuners overtrædelser	240
13.2.2. Ret til at kræve oplysninger om virksomhedens forurening	219	13.8.6. Landbrugets overtrædelser	241
13.2.3. Underretning ved uheld	219	13.8.7. Skærpende omstændigheder. Frihedsstraf	242
13.3. Tilsynsmyndighedens pligt til at stoppe ulovligt forhold	220	13.8.8. Andre erhvervsmæssige overtrædelser	242
13.3.1. Mbl. § 68	220	13.8.9. Forbrugernes overtrædelser	243
13.3.2. Reaktionsstatistik	220	13.9. Andre spørgsmål i tilknytning til dommen	243
13.3.3. Konsekvenser af håndhævelsessvigt	220	13.9.1. Tvangsbøder	243
13.4. Administrativ håndhævelse	221	13.9.2. Sagsomkostninger	243
13.4.1. Konstitutive og konstaterende retsakter	221	13.9.3. Anke	244
13.4.2. Retlig lovliggørelse. Fristforlængelse	222	Paragrafnøgle – fra mbl. 91 til mbl. 73	247
13.4.3. Henstilling („aftale“)	223	Stikordsregister	249
13.4.4. Indskærpelse	223		
13.4.5. Standsningspåbud og forbud	224		
13.4.6. Krav om reetablering eller fjernelse af ulovlig virksomhed	224		
13.4.7. Selvhjælp	224		
13.5. Civilretlige håndhævelsesmuligheder	225		
13.5.1. Fogedforbud	225		
13.5.2. Arrest	225		
13.5.3. Erstatningssøgsmål	225		
13.6. Politianmeldelse og sagsbehandling før retten	228		
13.6.1. Tilsynsmyndighedens politianmeldelser	228		
13.6.2. Private politianmeldelser	229		
13.6.3. Politiets og anklagemyndighedens behandling af sagen	229		
13.6.4. Hvem tiltales?	230		
13.6.5. Beregning af økonomisk fordel	231		
13.6.6. Påstand om bøde og konfiskation	232		
13.6.7. Sagsafslutning ved bødeforelæg	232		
13.7. Retspraksis I: Strafbart forhold?	233		
13.7.1. Fortolkningsspørgsmål	233		

Miljøret - Miljøbeskyttelse er en oversigt over de godt 500 forskellige regelsæt, som skal sikre miljøet i Danmark.

2. udgaven samler de mange ændringer op, som er sket i de sidste to år. Ny praksis, bl.a. på jordforureningsområdet, er indarbejdet.

Bogen henvender sig til advokater, kommuner og andre offentlige myndigheder, miljømedarbejdere, studerende og de, der igejvrigt beskæftiger sig med miljøspørgsmål.

Forfatteren - lic.jur. Mogens Moe - leder nu miljøretsafdelingen i advokatfirmaet Koch-Nielsen & Grønborg. Han har tidligere været chef for Miljøstyrelsens tilsyns- og lovkontor.

gad

